

positive factors in using the situation of success at the classes: development of self-confidence, identification and improvement of creative abilities, encouragement for active work at the lesson.

It is substantiated that in order to ensure the success of the situation, the teacher must have a pedagogical skill, in particular, professional and personal qualities, pedagogical technique, which will be shown in encouraging words, corresponding intonation, melodiousness of speech, tactfulness, benevolent facial expressions, gestures. Also, the teacher of higher education should be professionally competent, guided in teaching activities humanistic orientation – the key to the pedagogy of success, which involves the creation of pedagogical conditions aimed at the formation of professional student consciousness, focus on successful professional activities, self-development and self-improvement.

Creating a success story in the student's learning process affects on their future and becoming professionals.

Key words: situation of success, pedagogical skills, teacher, student.

Подано до редакції 03.04.2018.

УДК 378.011.3 - 051 : [37.091.217 : 379.8 - 047.22

© 2017

Гузій Н.В., Тадеуш О.М.

ЗМІСТОВІ ОРІЄНТИРИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІКИ ДОЗВІЛЛЯ У РАКУРСІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

У статті висвітлено досвід проектування змістових орієнтирів підготовки фахівців у галузі педагогіки дозвілля у ракурсі компетентнісного підходу. Визначено та обґрунтовано систему загальних, спеціальних (фахових) програмних компетентностей нової оригінальної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра «Педагогіка дозвілля» за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка. Виявлено, що означені компетентності у співвідношенні із базовими видами професійної діяльності майбутніх педагогічних працівників культурного просвітництва характеризуються специфічними інтегративно-функціональними спектрами компетенцій (культурно-просвітницька, психолого-педагогічна, методична, комунікативна, мистецька, організаційна, дослідницька, проектна), сукупність яких, утворює інтегровану систему професійної компетентності педагога-організатора культурно-дозвілльової діяльності і рекреації.

Ключові слова: педагогіка дозвілля, компетентнісний підхід, професійна компетентність, педагог-організатор культурно-дозвілльової діяльності та рекреації.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Культура дозвілля української спільноти історично зумовлена загальноцивілізаційними процесами її еволюції, невід'ємними від становлення й розвитку державності, розгортання національно-культурних рухів, розбудови освітньої галузі. Сфера дозвілля як складова загального культурно-просвітницького простору суспільства відображає актуальний стан його духовних потреб, розмаїття видів дозвілльової діяльності та їх змістове наповнення, функціонування відповідної інфраструктури. Це передбачає належне кадрове забезпечення педагогічної організації культурно-дозвілльової діяльності усіх верств населення з метою створення сприятливих умов для їх творчого зростання, широкої освіченості, змістовного відпочинку.

Успішна реалізація поставлених стратегічних завдань вимагає спеціальної підготовки висококваліфікованих фахівців педагогічного профілю, які володіють сучасним змістом та ефективними поліваріантними способами й технологіями організації рекреаційно-дозвілльової діяльності різноманітних соціально-вікових груп споживачів культурно-просвітницьких послуг, усвідомлюють фундаментальні засади педагогіки "вільного часу", її принципи та специфіку, здатні налагоджувати продуктивну педагогічну взаємодію суб'єктів рекреаційно-просвітницького процесу. Це зумовило відкриття в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова на базі кафедри педагогічної творчості нової оригінальної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра «Педагогіка дозвілля» за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка, що актуалізує проблему її змістового наповнення, проектування якого, відповідно до сучасних нормативних документів вищої школи, здійснюється на засадах компетентнісного підходу. Йдеться про необхідність визначення системи загальних, професійних компетенцій педагога-організатора культурно-дозвілльової діяльності і рекреації, а також їх інтегративно-функціональні спектри для успішного здійсненні професійної діяльності у сфері дозвілля і рекреації, які дозволяють йому бути екологічно відповідальним, соціально мобільним, конкурентоздатним та затребуваним на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Здійснений аналіз науково-методичної літератури засвідчив значне зростання останнім часом інтересу вчених різних галузей наукових знань до вивчення проблеми педагогізації дозвілльової сфери дітей, юнацтва та дорослого населення. Сучасна наукова думка означеної проблематики представлена широким спектром досліджень щодо сутності, структури та функцій дозвілльової діяльності (І. Бойчев, В. Бочелюк, О. Молчан, І. Петрова, Ю. Стрельцов, Б. Титов, Г. Усачова, Н. Яременко та ін.); психолого-педагогічних аспектів організації культуровідповідного дозвілля та його ролі у розвитку й самореалізації особистості (М. Аріарський, О. Гриценко, І. Зязюн, М. Каплан, В. Кірсанов, І. Новикова, Л. Маркова, та ін.); менеджменту соціокультурної діяльності (М. Поплавський, В.В. Чижиков, В.М. Чижиков) організації дозвілльової діяльності (Є. Акнаєв, С. Ашмаков,

Г. Євтеєва, А. Капська, В. Коротеєва, С. Литвиненко, Г. Майборода, В. Шпак, П. Щербань та ін.) і вивчення напрямків її оптимізації в контексті сучасних суспільних трансформацій (О. Семашко, Є. Суїменко, В. Подкопаєв, Н. Цимбалюк). Особливу увагу дослідники приділяють питанням сучасних технологій та інноваційних організаційно-методичних форм роботи культурно-освітніх закладів (Н. Бабенко, Ю. Ключко, В. Ковтун, Н. Самойленко, О. Семашко, В. Подкопаєв, Н. Цимбалюк). Загалом дозвіллева діяльність у літературних джерелах потрактовується як підсистема духовного та культурного життя суспільства, що представлена спеціальними соціальними інституціями, які забезпечують поширення та засвоєння культурних цінностей з метою формування творчої особистості (О. Золотарьова, М. Максютін, О. Пальцева та ін.). Фундаментальні положення компетентнісного підходу як провідної методології сучасних трансформаційних процесів в освіті сформульовано в дослідженнях Н. Бібік, Т. Байбари, М. Головань, І. Зимньої, Л. Карпової, В. Краєвського, О. Локшиної, В. Лозової, А. Маркової, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторського та ін. Зазначений солідний науково-методичний доробок складає фундаментальну основу для подальшого розроблення змістових орієнтирів професійної підготовки студентів бакалаврату, які здобуватимуть кваліфікацію педагога-організатора культурно-дозвіллевої діяльності і рекреації, що на сьогодні залишається актуальним питанням теорії та практики педагогіки вищої школи.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає у висвітленні досвіду проектування змістових орієнтирів підготовки фахівців у галузі педагогіки дозвілля у ракурсі компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження... У сучасній педагогічній науці та практиці культуровідна організація дозвіллевої діяльності різних груп населення виокремлюється у окремий напрям теоретичних і прикладних знань – «педагогіку дозвілля» (А. Воловик), який вивчає специфічні закономірності, форми, методи освіти й виховання особистості у сфері культурного просвітництва і рекреації, досліджує принципи і умови цілеспрямованої роботи педагогів щодо їх реалізації, спрямовує особистість на раціональну й змістовну організацію свого вільного часу, сприяє більш ефективному задоволенню культурних потреб, розвитку різноманітних особистісних властивостей (інтелектуальних, емоційних, естетичних, фізичних, духовних, творчих) [2, с. 200].

Педагогічно організоване дозвілля передбачає цілеспрямовану професійну діяльність педагогів-організаторів, аніматорів, працівників освітніх і соціокультурних інститутів (культурно-освітніх та культурно-мистецьких закладів художньо-естетичного виховання та художньої творчості, рекреаційно-розвивальних центрів дозвілля та закладів культури клубного типу, палаців, будинків культури та сімейних й дитячо-юнацьких центрів дозвілля тощо), до якої необхідна спеціальна професійна підготовка у системі вищої педагогічної освіти на сучасній методологічній базі компетентнісного підходу, відповідно до чого уможлиблюється проектування її змістових основ.

Виходячи з існуючої нормативно-правової бази державних освітніх стандартах, закріпленої в новій редакції Закону України про вищу освіту [3] впровадження компетентнісного підходу, прописаного в документах Міжнародної комісії Ради Європи, програми «DeSeCo» [9] та ін., будемо спиратися на витлумачення його провідних дефініцій, запропонованих у публікаціях Н. Бібік, Т. Байбари, М. Головань, І. Зимньої, Л. Карпової, В. Краєвського, О. Локшиної, В. Лозової, А. Маркової, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Савченко, А. Хуторського та ін. У них знайшло відображення диференціація понять «компетентність» та «компетенція», визначення базових і ключових компетентностей, які характеризують різноманітні сфери буття людини, сприяють досягненню успіхів у житті, професійному становленню, підвищують ефективність функціонування суспільних інститутів тощо. Сутністю компетентнісного підходу виступає відображення освітніх результатів навчання у термінах компетентностей особи, яких вона набуває у процесі здобуття вищої освіти [1; 6; 7]. У своїх дослідженнях будемо послуговуватись вказаними документами та науковими розвідками сучасних учених-педагогів витлумачення поняття «компетенція» як об'єктивної категорії, суспільно визнаного рівня знань, умінь, навичок, ставлень тощо в певній сфері діяльності людини як абстрактного носія, а поняття «компетентність» – як інтегрованої характеристики якості особистості, сформованої через знання, уміння й навички, ставлення, поведінкові реакції та здатність самостійно виконувати завдання у конкретній діяльній сфері [1; 6; 7]. Відповідно професійну компетентність педагога будемо розуміти як особистісну властивість педагога, що дозволяє йому продуктивно розв'язувати навчально-виховні завдання та виявляється у єдності теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності [1; 2; 4; 7].

Враховуючи рекомендації представників проекту «Тюнінг» [11], CoRe 2 – «Competences in Recognition and Education 2» [10], було виокремлено компетентності, які склали змістову основу профілю програми бакалавра з освітніх, педагогічних наук за кваліфікацією педагога-організатора культурно-дозвіллевої діяльності і рекреації (див. табл. 1).

Програмні компетентності педагога-організатора культурно-дозвілєвої діяльності і рекреації

Програмні компетентності	
Загальні компетентності	<p><i>Розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні і професійній діяльності.</i> Здатність визначати сучасний стан і тенденції розвитку культурно-просвітницької дозвілєвої діяльності, керуватися нормами законодавства, які регулюють дозвілєву діяльність в Україні; орієнтуватися в різноманітності форм, змісті, принципах організації дозвілля та вільного часу; основних закономірностях та механізмах розвитку особистості.</p> <p><i>Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.</i> Пояснювати особливості організації рекреаційно-дозвілєвого простору; аналізувати культурно-освітній та виховний потенціал дозвілля; виявляти і пояснювати принципи, методи організації та технології культурно-освітньої дозвілєвої діяльності; ідентифікувати професійну документацію та вміти правильно нею користуватися; адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.</p> <p><i>Здатність діяти відповідно до етичних норм.</i> Керуватися системою духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних цінностей у навчально-виховній та організаційній діяльності; приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.</p> <p><i>Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.</i> Здатність знаходити облікову інформацію з бібліотечних каталогів та використовувати найновіші ІКТ-ресурси, джерела, обробляти документальний матеріал; аналізувати різні джерела інформації, результати проведених експериментів, інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно в курсовій роботі, письмових звітах та дипломній роботі.</p> <p><i>Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.</i> Оперування знаннями щодо психолого-педагогічних аспектів навчання, виховання та розвитку різних вікових груп населення у сфері дозвілля, демонструвати критичне ставлення до світоглядних теорій, у процесі розв'язання мистецько-професійних завдань; керуватися положеннями нормативних актів при вирішенні практичних робочих ситуацій у сфері дозвілля; аналізувати проблеми професійних складностей та знаходити ефективні шляхи їх вирішення.</p> <p><i>Здатність до створення нових ідей (креативність).</i> Здатність до генерування та реалізації інноваційних ідей, демонстрація гнучкості, винахідливості та наполегливості при пошуку рішень, використання методів креативного мислення у процесі професійної культурно-просвітницької діяльності; здатність мотивувати творчість інших і акумулювати їх творчий досвід.</p> <p><i>Навички міжособистісної взаємодії, уміння працювати автономно та в команді.</i> Здатність забезпечити продуктивну комунікативну взаємодію під час професійної діяльності; готовність організувати процес надання рекреаційних послуг на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій з дотриманням стандартів якості і норм безпеки.</p> <p><i>Здатність вирішувати конфлікти і вести переговори.</i> Здатність встановлювати контакти, узгоджувати свої дії, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, підтримувати діалог, прогнозувати можливі напружені міжособистісні ситуації, не допускати конфліктних ситуацій, вміти вирішувати конфлікти.</p> <p><i>Здатність спілкуватися державною мовою.</i> Демонстрація влучності формулювань, правильність і чіткість вимови під час спілкування українською мовою як у професійній діяльності так і в повсякденному житті.</p> <p><i>Здатність спілкуватися іноземною (ними) мовою (мовами).</i> Демонстрація усвідомленого розуміння висловлювань, правильність вимови у процесі міжособистісного професійного спілкування та під час виконання художніх творів.</p> <p><i>Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.</i> Володіти методиками організації групової, масової дозвілєвої діяльності, дозвілля підлітків та родинного дозвілля; адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях; готовність організувати процес надання рекреаційних послуг на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій з дотриманням стандартів якості і норм безпеки.</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p><i>Знання і розуміння фахової галузі та професії.</i> Визначати зміст базових понять з теорії дозвілля, організації культурно-дозвілєвої діяльності; називати основні форми і види дозвілля, розуміти їх класифікацію; виявляти і пояснювати принципи і методи організації та технології дозвілєвої діяльності; оперувати основними положеннями нормативних актів що регулюють дозвілєву діяльність в Україні.</p> <p><i>Здатність застосовувати знання на практиці.</i> Виявляти, пояснювати принципи та методи організації і технології культурно-просвітницької дозвілєвої діяльності; володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами); застосовувати навички продуктивного спілкування у професійній діяльності; застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності мистецько-педагогічної діяльності.</p> <p><i>Здатність діагностувати, оцінювати рівень розвитку, досягнень та освітніх потреб особистості.</i> Спроможність виявляти інтереси і потреби населення в різних видах культурно-дозвілєвої діяльності з урахуванням специфіки, віку, статі, освіти; здатність впроваджувати передовий досвід роботи з дітьми, підлітками, сім'ями; залучати дітей, підлітків, дорослих до активної культурно дозвілєвої діяльності.</p> <p><i>Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.</i> Здатність до актуалізації власного творчого потенціалу, активізації уяви, мислення, підвищення ступеня суб'єктивності і надситуативної активності, особистісної поведінкової волі, готовності до новацій, несподіванок, здатність до азарту, ризику.</p>

Здатність до організації спільної діяльності та міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Здатність забезпечувати продуктивну комунікативну взаємодію під час професійної діяльності з вихованцями, їх батьками та співробітниками; володіння методиками організації групової, масової дозвілєвої діяльності, дозвілля підлітків та виховання дітей та юнацтва в родинного дозвілля.

Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище. Здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе; спроможність зняття психологічних дистанцій, створення позитивного настрою учасників на активне рекреативне спілкування один з одним в умовах дозвілля.

Здатність використовувати основи теорії та методології освіти в професійній діяльності. Здатність творчо використовувати здобуті знання у практиці педагогічної роботи у сфері дозвілля; здатність впливати на творчий розвиток і виховання дітей та юнацтва в культурно-дозвілєвому середовищі, надаючи їм допомогу та підтримку.

Здатність користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями. Здатність проведення культурно-просвітницької діяльності та надання дозвілєво-рекреаційних послуг на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з дотриманням стандартів якості та норм безпеки.

Здатність аналізувати культурно-освітній та виховний потенціал дозвілля. Здатність визначати місце та функції культурно-просвітницької діяльності у структурі вільного часу; розуміння сучасних тенденцій і пріоритетів розвитку культурного просвітництва в цілому та окремих його форм і видів; аналізувати передовий педагогічний досвід, робити обґрунтовані висновки, критично підходити та інтерпретувати сучасні теорії, методи і практичні прийоми у галузі педагогіки мистецтва, художньої культури, педагогіки культурно-дозвілєвої діяльності.

Здатність працювати у полікультурному середовищі. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами); шанувати полікультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності та діалогу; демонструвати виконання професійних завдань у стандартних та невизначених ситуаціях.

Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства. Здатність до вільної орієнтації та оперування положеннями нормативних актів при вирішенні практичних робочих ситуацій у процесі організації та проведення дозвілєво-рекреаційних заходів та у професійній діяльності.

Здатність до організації та проведення різних форм культурно-просвітницької діяльності. Здатність застосовувати методи і прийоми роботи з дитячими аматорськими колективами, володіти вокальними вправами та дитячим репертуаром; здатність до створення та управління рекреаційно-анімаційними проектами у сфері дозвілля.

Здатність до організації розвивального середовища. Здатність створювати умови для пізнавально-творчого розвитку дітей засобами мистецтва та художньої діяльності; спроможність забезпечити взаємодію відомств, організацій, установ, аматорських об'єднань для проведення концертної та культурно-масової роботи, оглядів, конкурсів, фестивалів, свят та інших заходів.

Здатність демонструвати виконавські, інтерпретаційні та артистичні вміння. Здатність відчувати та демонструвати емоційну чуттєвість, рефлексію, ціннісне ставлення до творів мистецтва, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення та художньо-педагогічне тлумачення змісту і смислу творів мистецтва.

Здатність визначати і вирішувати завдання навчання, виховання та духовно-естетичного розвитку різних вікових груп населення. Оперування знаннями щодо психолого-педагогічних аспектів навчання, виховання та розвитку різних вікових груп населення у сфері дозвілля, демонструвати критичне ставлення до світоглядних теорій, у процесі розв'язання мистецько-професійних завдань.

Здатність до продуктивної комунікативної взаємодії між учасниками освітньо-виховного процесу в умовах дозвілля. Здатність забезпечувати продуктивну комунікативну взаємодію під час професійної діяльності з вихованцями, їх батьками та співробітниками; аналізувати проблеми професійних складностей педагогічних працівників, керівників закладів і культурно-мистецьких установ та знаходити ефективні шляхи їх вирішення.

Здатність здійснювати діагностування та корекцію особистісного і художнього розвитку учнів. Здатність здійснювати добір методів і засобів діагностування корекції особистісного і художнього розвитку, педагогічного супроводу, та професійного самовизначення учнів.

Здатність обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності. Володіти знаннями щодо психолого-педагогічних аспектів навчання, виховання та розвитку учнів у сфері дозвілля, демонструвати критичне ставлення до світоглядних теорій у процесі розв'язання мистецько-професійних завдань.

Здатність до консультування. Надавати консультаційну, організаційну та педагогічну допомогу керівникам підприємств і організацій, батькам, ініціативним групам аматорів в організації діяльності різних груп, гуртків, об'єднань.

Здатність до проектування та прогнозування. Здатність до проектування культурно-просвітницької діяльності в умовах дозвілля з урахуванням результатів моніторингу; спроможність прогнозувати перебіг інноваційних процесів і результатів інноваційної діяльності.

Здатність до інноваційної діяльності. Здатність застосувати інноваційні методи та креативні освітні технології при створенні і проведенні комплексних масово-розважальних заходів; демонструвати оригінальність і творчий підхід до роботи за фахом під час проходження виробничої педагогічної практики у сфері дозвілля; здатність зробити оригінальний внесок в розвиток дисципліни, дипломну роботу.

Узагальнюючи означені програмні компетентності у співвідношенні із базовими видами професійної діяльності майбутніх педагогічних працівників культурного просвітництва (проведення культурно-просвітницької діяльності та надання дозвілєво-рекреаційних послуг; залучення дітей, підлітків, та дорослих до активної культурно-дозвілєвої діяльності; створення умов для пізнавально-творчого розвитку дітей та дорослих засобами мистецтва та художньої діяльності; діагностування та корекція особистісного і художнього розвитку дітей та педагогічний супровід дітей та дорослих у вільний час; організація та проведення концертної, культурно-масової роботи, оглядів, конкурсів, фестивалів, свят та інших заходів; організація та проведення групової, масової дозвілєвої діяльності; організація дозвілля підлітків та родинного дозвілля; створення та управління рекреаційно-анімаційними проектами у сфері дозвілля; надання консультаційної, організаційної та педагогічної допомоги керівникам підприємств та організацій, ініціативним групам аматорів в організації культурно-просвітницької діяльності різних груп, гуртків, об'єднань; аналіз та впровадження передового педагогічного досвіду культурно-просвітницької роботи з дітьми, підлітками, сім'ями в умовах дозвілля), виокремимо їх інтегративно-функціональні спектри, а саме: *культурно-просвітницьку, психолого-педагогічну, методичну, комунікативну, мистецьку, організаційну, дослідницьку, проектну компетенції*.

Культурно-просвітницька компетенція визначається розумінням сучасних тенденцій і пріоритетів розвитку культурного просвітництва як в цілому та окремих його форм і видів; здатністю визначати естетичну цінність та функції культурно-просвітницької діяльності у структурі вільного часу; аналізувати передовий педагогічний досвід, робити обґрунтовані висновки, критично підходити та інтерпретувати сучасні теорії, методи і практичні прийоми у галузі педагогіки мистецтва, художньої культури, педагогіки культурно-дозвілєвої діяльності; здатність впливати на творчий розвиток і виховання дітей та юнацтва в культурно-дозвілєвому середовищі, надаючи їм допомогу та підтримку; здатністю мотивувати творчість інших і акумулювати їх творчий досвід; здатність впроваджувати передовий досвід роботи з дітьми, підлітками, сім'ями; здатність до актуалізації власного творчого потенціалу, активізації уяви, мислення; здатність до підвищення ступеня суб'єктивності і надситуативної активності, особистісної поведінкової волі, готовності до новацій, несподіванок, здатність до азарту, ризику. Для цього, майбутній педагог-організатор повинен орієнтуватися у змісті базових понять з теорії та методики дозвілля, організації культурно-дозвілєвої діяльності, культурології і рекреації дозвілля, педагогіки і психології творчості, педагогіки культурно-дозвілєвої діяльності, педагогічної творчості; виявляти і пояснювати принципи і методи організації та технології дозвілєвої діяльності; володіти знаннями щодо функціонування сучасних культурно-дозвілєвих практик в Україні, оперувати основними положеннями і нормами законодавства, які регулюють культурно-просвітницьку та рекреаційну діяльність в Україні.

Психолого-педагогічна компетенція педагога-організатора культурно-дозвілєвої діяльності і рекреації визначається здатністю створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище, створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самого себе; спроможністю зняття психологічних дистанцій та створення позитивного настрою учасників на активне рекреативне спілкування один з одним в умовах дозвілля. Для цього, майбутній фахівець з культурного просвітництва повинен володіти знаннями щодо психолого-педагогічних аспектів навчання, виховання та розвитку різних вікових груп населення; орієнтуватися в різноманітності форм, змісті, принципах організації дозвілля та вільного часу.

Методична компетенція визначається здатністю застосовувати методи і прийоми роботи з дитячими аматорськими колективами, володіти вокальними вправами та дитячим репертуаром; спроможністю здійснювати добір методів і засобів діагностування корекції особистісного і художнього розвитку, педагогічного супроводу та професійного самовизначення учнів; здатністю до розроблення рекреаційно-анімаційних проектів у сфері дозвілля; здатністю визначати проблеми професійних складностей педагогічних працівників, керівників закладів і культурно-мистецьких установ та знаходити ефективні шляхи їх вирішення; надавати консультаційну, організаційну та педагогічну допомогу керівникам підприємств і організацій, батькам, ініціативним групам аматорів в організації діяльності різних груп, гуртків, об'єднань; здатністю застосувати інноваційні методи та креативні освітні технології при створенні і проведенні комплексних масово-розважальних заходів; здатністю застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності мистецько-педагогічної діяльності.

Комунікативна компетенція визначається готовністю забезпечити продуктивну комунікативну взаємодію під час професійної діяльності; готовність організувати процес надання рекреаційних послуг на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій з дотриманням стандартів якості і норм безпеки. Здатність встановлювати контакти, узгоджувати свої дії, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, підтримувати діалог, прогнозувати можливі напружені міжособистісні ситуації, не допускати конфліктних ситуацій, вміти вирішувати конфлікти; залучати дітей, підлітків, дорослих до активної культурно-дозвілєвої діяльності, здатність забезпечувати продуктивну комунікативну взаємодію під час професійної діяльності з вихованцями, їх батьками та співробітниками; проможність забезпечити взаємодію відомств,

організацій, установ, аматорських об'єднань для проведення концертної та культурно-масової роботи, оглядів, конкурсів, фестивалів, свят та інших заходів. Для цього, в першу чергу, майбутній педагог-організатор сфери культурного дозвілля і рекреації повинен володіти правильною і чіткою вимовою під час спілкування українською та іноземною мовами як у професійній діяльності так і в повсякденному житті, попередження; знати методики організації групової, масової дозвіллевой діяльності, дозвілля підлітків та родинного дозвілля. керуватися етичними основами професійно-педагогічної взаємодії; вміти застосовувати різні техніки спілкування; знати причини виникнення міжособистісних конфліктів і способи їх залагодження.

Мистецька компетенція виявляється як здатність до вільного оперування мистецькими знаннями та уміння мобільно їх застосовувати в контексті конкретних мистецьких творів; здатність до проведення художніх паралелей між стильовими напрямками й жанрами музики та інших видів мистецтв; відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення до музики; дотримання стильових засад виконавства; артистичне втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні; здатність добирати педагогічно доцільний репертуар; спроможність визначати навчально-виховний потенціал творів мистецтва, передбачати труднощі та способи їх подолання в роботі з різними віковими категоріями населення; уміння захоплювати власним виконанням і словесним поясненням у процесі культурно-просвітницької роботи; здатність відчувати та демонструвати емоційну чуттєвість, артистизм, ціннісне ставлення до творів мистецтва, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення та художньо-педагогічне тлумачення змісту і смислу творів мистецтва; здатність здійснювати добір методів і засобів діагностування корекції особистісного і художнього розвитку, педагогічного супроводу, та професійного самовизначення учасників.

Організаційна компетенція виявляється у готовності організовувати процес надання культурно-просвітницьких та рекреаційних послуг на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій з дотриманням стандартів якості і норм безпеки; здатність до створення та управління рекреаційно-анімаційними проектами у сфері дозвілля; спроможність організувати співпрацю відомств, організацій, установ, аматорських об'єднань для проведення концертної та культурно-масової роботи, оглядів, конкурсів, фестивалів, свят та інших заходів; готовність надавати організаційну та педагогічну допомогу керівникам підприємств і організацій, батькам, ініціативним групам аматорів в організації діяльності різних груп, гуртків, об'єднань.

Дослідницька компетенція визначається як пізнавально-теоретична готовність до здійснення наукового дослідження у галузі культурного просвітництва; здатність застосувати інноваційні методи та креативні освітні технології при створенні і проведенні комплексних масово-розважальних заходів; демонструвати оригінальність і творчий підхід до роботи за фахом під час проходження виробничої педагогічної практики у сфері дозвілля; здатність зробити оригінальний внесок в розвиток дисципліни, дипломну роботу; аналізувати передовий педагогічний досвід, робити обґрунтовані висновки, критично підходити та інтерпретувати сучасні теорії, методи і практичні прийоми у галузі педагогіки мистецтва, художньої культури, педагогіки культурно-дозвіллевой діяльності, педагогічної інноватики; здатність творчо використовувати здобуті знання у практиці педагогічної роботи у сфері дозвілля; здатність до генерування та реалізації інноваційних ідей, демонстрація гнучкості, винахідливості та наполегливості при пошуку рішень, використання методів креативного мислення у процесі професійної культурно-просвітницької діяльності.

Проектна компетенція педагога-організатора КДДіР полягає у здатності до проектування культурно-просвітницької діяльності в умовах дозвілля і рекреації з урахуванням результатів моніторингу; спроможністю до прогнозування перебігу інноваційних процесів і результатів інноваційної діяльності у сфері культурного просвітництва. Для цього, майбутній педагог КДДіР повинен вміти визначати особливості організації рекреаційно-дозвіллевого простору; аналізувати культурно-освітній та виховний потенціал дозвілля; виявляти і обґрунтовувати принципи, методи організації та технології культурно-освітньої дозвіллевой діяльності; ідентифікувати професійну документацію та вміти правильно нею користуватися; адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

Отже, професійну компетентність педагога-організатора культурно-дозвіллевой діяльності і рекреації визначаємо як специфічне професійно-особистісне утворення, яке забезпечує продуктивну педагогічну діяльність у сфері культурного дозвілля і рекреації, сприяє успішній реалізації культурно-просвітницьких завдань, дозволяє ефективно використовувати художньо-творчі форми й специфічні методи навчання та виховання у педагогічно організованому дозвіллі, а її інтегративно-функціональними спектрами виступають культурно-просвітницька, психолого-педагогічна, методична, комунікативна, мистецька, організаційна, дослідницька, проектна компетенції, що утворюють певну інтегровану систему професійної компетентності педагога-організатора культурно-дозвіллевой діяльності і рекреації та забезпечують готовність майбутніх фахівців до успішної культурно-просвітницької діяльності.

Висновки... Отже, в умовах оновлення педагогічної парадигми та відродження культурного просвітництва в Україні, особливої актуальності набуває якісна підготовка фахівців у галузі педагогіки дозвілля, що передбачає цілеспрямовану професійну діяльність педагогів-організаторів, аніматорів, працівників освітніх і соціокультурних

інститутів, і має на меті спрямувати особистість на раціональну й змістовну організацію свого вільного часу, сприяє більш ефективному задоволенню культурних потреб, розвитку різноманітних особистісних властивостей різних вікових верств населення.

Вивчення та аналіз науково-методичних праць, передового педагогічного досвіду у сфері культурного дозвілля і рекреації, сучасних нормативних документів вищої школи та врахування фундаментальних положень компетентнісного підходу як провідної методології сучасних трансформаційних процесів в освіті, забезпечило можливість спроектувати змістові орієнтири підготовки фахівців у галузі педагогіки дозвілля та визначити систему загальних, спеціальних (фахових) програмних компетентностей нової оригінальної освітньо-професійної програми підготовки бакалавра «Педагогіка дозвілля» за спеціальністю: 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка у ракурсі компетентнісного підходу.

Означені компетентності у співвідношенні із базовими видами професійної діяльності майбутніх педагогічних працівників культурного просвітництва виступають як специфічні інтегративно-функціональні спектри, і характеризуються культурно-просвітницькою, психолого-педагогічною, методичною, комунікативною, мистецькою, організаційною, дослідницькою, проектною компетенціями. Сукупність спроектованих інтегративно-функціональних спектрів утворює певну інтегровану систему професійної компетентності педагога-організатора культурно-дозвілєвої діяльності і рекреації, яка виступає специфічним професійно-особистісним утворенням, що забезпечує продуктивну педагогічну діяльність у сфері культурного дозвілля і рекреації, сприяє успішній реалізації культурно-просвітницьких завдань, дозволяє ефективно використовувати художньо-творчі форми й специфічні методи навчання та виховання у педагогічно організованому дозвіллі.

Використана література:

1. Бібік Н.М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті / Н.М. Бібік // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 1. – С. 47-58.
2. Воловик, А.Ф. Педагогіка досуга : учебник / А.Ф. Воловик, В.А. Воловик. – Москва : Флинта : МПСИ, 1998. – 240 с. – (Библиотека педагога-практика) .
3. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01. 07. 2014 [Електронний ресурс] // Вища освіта : інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном [сайт]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
4. Кірсанов В. Шляхи вдосконалення підготовки фахівців для сфери дозвілля /В. Кірсанов // Вища освіта України. – 2006. – № 1. – С. 37-42.
5. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах : Навчальний посібник. – Київ : Кондор, 2005. – 408 с.
6. Пометун О.І. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті / О.І. Пометун // Історія в школах України. – 2007. – № 6. – С. 9.
7. Савченко Р.А. Теорія і методика формування музично-педагогічної компетентності майбутніх вихователів та музичних керівників дошкільних навчальних закладів: автореф. дис ... д. пед. наук: 13.00.02 / Р.А. Савченко. – К., 2014. – 43 с.
8. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: посібник для вчителя / [Л. Масол, Н. Миропольська, В. Рагозіна та ін.]; за наук. ред. Л. Масол. – Київ : Педагогічна думка, 2010. – 232 с.
9. Definition and Selection of Key Competencies – Executive Summary (2005). [Electronic resource] – Access: <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02.html>.
10. Competences in Recognition and Education 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.core-project.eu.
11. Tuning Education Structures in Europe. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tuning.unideusto.org>. – 2008.

Гузій Н.В., Тадеуш Е.Н.

СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЕ ОРИЕНТИРЫ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ПЕДАГОГИКИ ДОСУГА В РАКУРСЕ КОМПЕТЕНТНОСНОГО ПОДХОДА

В статье освещены содержательные ориентиры подготовки специалистов в области педагогики досуга в ракурсе компетентностного подхода. Определена и обоснована система общих, специальных (профессиональных) программных компетентностей новой оригинальной образовательно-профессиональной программы подготовки бакалавра «Педагогика досуга» по специальности: 011 Образовательные, педагогические науки, отрасли знаний: 01 Образование / Педагогика. Выявлено, что указанные компетентности в соотношении с базовыми видами профессиональной деятельности будущих педагогов культурного просвещения характеризуются специфическими интегративно-функциональными спектрами компетенций (культурно-просветительская, психолого-педагогическая, методическая, коммуникативная, художественная, организационная, исследовательская, проектная) совокупность которых образует интегрированную систему профессиональной компетентности педагога-организатора культурно-досуговой деятельности и рекреации.

Ключевые слова: педагогика досуга, компетентностный подход, профессиональная компетентность педагога-организатора культурно-досуговой деятельности и рекреации.

Guzii N.V., Tadeush O.N.

CONTENT FOCUS OF OUT-OF – STUDY (LEISURE) PEDAGOGIC PROFESSIONALS EDUCATION IN THE COMPETENCE ASPECT

The article presents the content focus of out-of – study (leisure) pedagogic professionals education in the competence aspect. The results of research of scientific and methodical works, best pedagogical practices in the sphere of cultural entertainment

and recreation, latest government regulations for universities as well as implementation of key elements of competence method being the leading instrument for contemporary transformation processes in education were used for definition and presentation of the system of general and specific (field) lists of competences for the new original educational program for bachelor level named "Out-of-study (leisure) pedagogics" of the specialization: 011, Education, Pedagogical Sciences, area of knowledges: 01 Education/Pedagogics.

It has been detected, that the specific competences in cooperation with basic types of professional activities of future pedagogical professionals in the area of cultural education contain the scope of original cumulative and functional competences, namely: cultural and informative, psychological and pedagogical, methodical, communicational, artistic, management, research and project-oriented.

The article points out that the integrity of verified cumulative and functional sets of competences establish the complex system of professional competence of pedagogical professional-supervisor of cultural leisure and recreation activities, being the special professional and individual mix that stimulates the efficient pedagogical activities for cultural leisure and recreation, promotes the performance of cultural and informational projects, enables the intensive application of artistic and creative types and methods of education and training for pedagogically supervised leisure activities.

Key words: out-of-study pedagogics, competence approach, professional competence, pedagogical professional as cultural leisure and recreation supervisor.

Подано до редакції 02.04.2018.

УДК 378.011.3.018.4-051:75

© 2017

Даниско О.В.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті здійснено теоретичний аналіз та узагальнено практичний досвід формування професійних компетенцій майбутніх учителів фізичної культури під час упровадження змішаного курсу "Інноваційні технології у фізичній культурі і спорті" за освітньо-професійною програмою підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти предметної спеціалізації 014.11 Середня освіта (фізична культура). Встановлено, що змішане навчання як метод, модель і технологія містить потужний потенціал реалізації компетентнісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: компетентність, компетенція, професійна підготовка, майбутні вчителі фізичної культури, змішане навчання.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах глобалізаційних змін та стрімкого розвитку технологій реформування вітчизняної системи вищої освіти є чинником розвитку та зростання соціально-економічного потенціалу українського суспільства. Як вказує вітчизняна дослідниця О. Михайленко, конкуренція на ринку освітніх послуг стає все жорсткішою, відтак привабити і втримати свого студента можуть лише університети, де викладають професіонали з сучасними технологічними і комунікаційними навичками, постійно оновлюваним світоглядом, демократичним стилем комунікацій і лідерства [7]. Саме такий викладач здатен підготувати конкурентоспроможних на ринкові праці фахівців, сформувані у сучасних студентів навички і компетенції нового тисячоліття.

Відтак у контексті глобальних тенденцій саме на освіту покладається роль провідника інноваційних змін в умовах переходу від знаннєвої до компетентнісної освітньої парадигми у контексті євроінтеграційних процесів. Утім, як наголошує член Національної команди експертів з реформування вищої освіти, головний експерт з питань освіти Володимир Бахрушин, поряд із традиційними напрямками розвитку, які визначені Сорбонською та Болонською деклараціями, Лісабонською конвенцією, Стандартами і рекомендаціями із забезпечення якості вищої освіти, варто очікувати нові тенденції та акценти, зумовлені новими викликами і перетвореннями, що відбулися у світі протягом останніх 20 років [1].

Реалізація означених змін потребує пошуку і впровадження інноваційних технологій, форм та засобів організації навчального процесу у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. З-поміж провідних новітніх освітніх трендів (гуманітаризація, цифровізація, гейміфікація, відкритість та неперервність тощо) помітно вирізняється інноваційністю змішане навчання. Це педагогічне явище не отримало в науковому просторі однозначного тлумачення, а тому розглядається як концепція (М. Horn, Н. Staker, К. Thorne), як науковий підхід (С. Bonk, М. Driscoll, С. Graham), і як метод (О. Кривонос, J. Smith, P. Valiathan), як форма (О. Кузьменко, К. Лісецький, М. Kintu), як модель (О. Чугай, С. Bonk, С. Graham), а також як технологія (В. Кухаренко, О. Рибалко) організації навчального процесу. Утім, незважаючи на такий широкий спектр тлумачення сутності поняття "змішане навчання", вважаємо що даний освітній феномен небезпідставно набуває широкої популярності в освітянському просторі і, зокрема, у практиці професійної підготовки фахівців провідних вітчизняних закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретико-методологічні засади реалізації компетентнісного підходу у вищій школі обґрунтовано у дослідженнях